

YMPÄRISTÖMINISTERIÖLLE

VIITE: Vastaselityspyyntönnä 7.10.2013, Dnro YM2/5222/2013

ASIA: Vastaselitys Uudenmaan liiton vastineen johdosta.

VALITTAJA: Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on entinen Uudenmaan maakunnan alua ja Sipoo entisen Itä-Uudenmaan maakunnan alueelta.

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
Aili Jukarainen
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi
GSM 050-3803283

VASTASELITYS:

Uudenmaan liitto on ympäristöministeriölle toimittamassaan vastaselityksessä perustellut Uudenmaan maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden valikoivaa huomioimista pääasiassa kahdella syyllä:

1. Maakuntakaavan mittakaavalla sekä sillä, että muun maankäytön kaavamääräyksistä johtuen luontoarvot selvitetään tarkemmin ja turvataan yksityiskohtaisessa suunnittelussa.
2. Sillä, että valituksen kohteena olevia aluerajauksia on siirretty Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan suoraan voimassa olevista maakuntakaavoista Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntakaavoja yhdistettäessä ja näitä rajauksia ei ole päivitetty lintualueiden päällekkäisen sijainnin vuoksi.

Maakuntakaavan mittakaava

Uudenmaan liitto perustelee edelleen maakunnallisesti tärkeille lintualueille osoitettua muuta maankäyttöä maakuntakaavan mittakaavalla ja sillä, että mm. taajamatoimintojen merkintään liittyvässä kaavamääräyksestä johtuen yksityiskohtaisessa suunnittelussa selvitetään tarkemmin luontoarvot sekä suunnitellaan tarkemmin, miten mahdollinen rakentaminen sijoitetaan.

Maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden valintaan johtanut tarkastelu on ollut kaavatason mukaisesti maakunnallista ja lintualueet on aluekohtaisesti rajattu niin, että niiden merkitys kunkin alueen kriteerilajeille tulee huomioitua. Näiden alueiden arvot turvaamalla pystytään todennäköisesti laajemmassa mittakaavassa säilyttämään vähimmäisosuus kriteerilajeille tärkeimpiä alueita, jotta maakunnan merkitys näiden lajien esiintymisalueena säilyisi. Tämä edellyttää myös sitä, että alueiden maakunnallinen merkitys lintualueina säilyy, kuten MRL edellyttää. Mikäli alueiden lopullinen rajaaminen siirretään kuntakaavoituksen tehtäväksi, maakuntakaavan ohjaava merkitys alemman asteiselle kaavoitukselle häviää ja maakunnallinen näkökulma luontoarvoista jää kokonaan tarkastelun ulkopuolelle. Näin tekemällä rajauksien sijainnit väistämättä osoitettaisiin eri kunnissa vaihtelevien näkemysten ja asiantuntemuksen perusteella.

Mm. taajamatoimintojen alueeseen liittyvä kaavamääräys, joka velvoittaa turvaamaan alueiden luontoarvot sopii maakunnallisia luontoarvoja pienemmän skaalan merkityksen omaavien arvojen turvaamiseen, mutta on hyvin ongelmallinen, kun tavoitteena on maakunnallisen tason luontoarvojen turvaaminen.

Maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset ovat yksiselitteisiä eivätkä ne vaadi kuntakaavoituksessa tehtäviä lisäselvityksiä. Maakuntakaavan mittakaava ei ole järkevä peruste osoittaa luonnon monimuotoisuudelle haitallista maankäyttöä sinne, minne sitä ei lain mukaan voi osoittaa.

Alempien kaavatasojen suunnittelussa näiden alueiden huomioon ottaminen tapahtuu siten, että selvitetään, kuinka suuri suojavyöhyke kussakin tapauksessa tarvitaan taajama- tai muiden vastaavien toimintojen ja tärkeän lintualueen välille - ei siinä, mitä toimintoja tärkeille lintualueille voidaan sijoittaa. Suojavyöhyke-tarpeen vuoksi pidämme ongelmallisina myös niitä kaavassa olevia tapauksia, joissa taajamatoimintojen tai muiden häiriötä aiheuttavien toimintojen alue rajautuu suoraan tärkeän lintualueen reunaan, koska lintualue-rajauksissa ei ole otettu huomioon häirinnän puskurivyöhykettä. Tämä johtaa aina tällaisissa tapauksissa siihen, ettei alemman tason kaavoituksessa saada alueista toiminnallisesti niin suuria, mitä kunnilla tai muilla intressitahoilla on alkuperäisenä tavoitteena.

Maakuntakaavan ohjaavuusvaikutuksen pitäisi mielestämme olla tällaisissa tapauksissa yksiselitteistä, jotta alemmilla kaavatasoilla ei jouduta turhiin ristiriitatilanteisiin ja tulkintoihin siitä, mitä maakuntakaavassa on osoitettu, ja mikä on maakuntakaavan mukaista ja vastaista.

Alueiden rajausten muuttaminen

Osalla valituksenalaisista alueista Uudenmaan liitto on perustellut lintualueen ja muun maankäytön päällekkäisyyttä sillä, että merkinnät on siirretty suoraan Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan voimassa olevista maakuntakaavoista niitä muuttamatta.

Voimassa olevan kaavan rajauksen käyttäminen ei ole johdonmukainen peruste osoittaa maankäyttöä tiedossa oleville maakunnallisesti tärkeille lintualueille. Voimassa olevien kaavojen rajauksia voi ja niitä tulee kertyvän tiedon perusteella muuttaa. Uusi kaava korvaa vanhat kaavat ja osana uuden kaavan laatimista tulee mielestämme tietenkin ottaa huomioon ne tiedossa olevat tekijät, joilla on vaikutusta MRL:n tavoitteiden saavuttamiseen alueella. Uudenmaan liitto on myös muuttanut useita rajauksia edellisen kaavan rajauksista. Näin on tehty jopa valitustenalaisten lintualueiden kohdalla, tosin muista kuin luontoarvojen turvaamiseen tähtäävistä lähtökohdista, luonnon monimuotoisuuden suojelun vahingoksi. Uudenmaan liitto ei kuitenkaan millään lailla perustele, mikseivät tiedossa olevat erityiset luontoarvot ole johtaneet aluevarausten muuttamiseen.

Kuntakaavoituksen seuraaminen

Uudenmaan liitto toteaa vastineessaan seuraavansa kuntakaavoituksen toteutumista erityisesti kuntakaavoitusta koskevien lausuntojen kautta ja että tässä yhteydessä otetaan kantaa myös suunnittelumääräysten toteutumiseen ja siihen, että kuntakaavoitus toteuttaa maakuntakaavan periaatteita. Se, että maakunnan liitto suunnittelee näin tekevänsä ei takaa mitenkään sitä, että maakunnallisesti tärkeät lintualueet tulevat asianmukaisesti huomioiduksi kuntakaavoituksessa, eikä seuraaminen tee nyt luontoarvojen säilyttämisen näkökulmasta ristiriitaisesta kaavasta lainmukaista.

Muun vastineessa esitetyn valossa on selvää, että Uudenmaan liiton käsitys toimista, joilla lintualueiden maakunnallinen merkitys turvataan poikkeaa huomattavasti valittajan näkemyksestä, eikä tämän perusteella ole syytä olettaa, että kuvattu menettely voisi turvata maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden arvot. Ainoa tapa varmistua siitä, että maakunnallisesti tärkeät lintualueet huomioidaan asianmukaisesti kuntakaavoituksessa, on osoittaa ne maakuntakaavassa ja liittää niihin kaavamääräykset, joissa yksiselitteisesti veloitetaan turvaamaan alueiden linnustoarvot.

Uudenmaan liitolla ei ole mitään todennäköistä intressiä vaikuttaa kuntakaavoitukseen sellaisessa tapauksessa, jossa kunta rakentamiseen liittyvien suurten taloudellisten intressien perusteella haluaa jättää huomiotta linnuston ja luonnon suojelemisen. Pikemminkin maakunnan liitolla kuntien yhteenliittymänä on pyrkä säilyttämään peruskunnilla mahdollisimman paljon maankäyttöön liittyviä kaavoitusvaihtoehtoja. Korostamme edelleen maakuntatason kaavan ohjaavaa merkitystä kuntien kaavoitukselle, etenkin kun ottaa huomioon sen, että yleisenä tavoitteena on ollut pyrkimys parantaa kaavoituksen nopeutta ja laatua.

Maankäyttö- ja rakennuslain, luonnonsuojelulain ym. erikoislainsäädännön veloitteet

Uudenmaan liiton mukaan kuntakaava ei voi olla ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain, luonnonsuojelulain tai muun erikoislainsäädännön kanssa. Valittaja yhtyy Uudenmaan liiton näkemykseen, mutta lisää, että myös maakuntakaavan on noudatettava mainittua lainsäädäntöä ja erityisesti maankäyttö- ja rakennuslaki sekä Euroopan unionin direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelemisesta velvoittavat huomioimaan erityiset linnustoarvot myös suojelualueverkoston ulkopuolella. Maakunnallisten luontoalueiden osalta velvoite kuuluu maakuntakaavalle.

Lopuksi

Euroopan Unionin yhteisesti hyväksyttynä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä. Maankäytöllä ja sen suunnittelulla on ratkaiseva merkitys tämän tavoitteen saavuttamisessa. Valittaja on toimittanut Uudenmaan liitolle tiedot niistä linnuston kannalta tärkeistä alueista, jotka säilyttämällä voimme päästä tavoitteeseen siten kuin EU:n lintudirektiivissä (3. artikla 2b kohta) säädetään.

Valittaja katsoo, että maakunnallisesti tärkeät lintualueet, kuten muutkin maakunnallisen mittakaavan toiminnot ovat maakuntakaavassa osoitettavia toimintoja, joiden turvaamisvelvoite on ensisijaisesti maakuntakaavalla. Valittaja katsoo edelleen, ettei Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava turvaa riittävästi maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden linnustoarvojen säilymistä ja vaatii, että kaava tulee kumota ensisijaisesti kokonaan ja toissijaisesti valituksenalaisiin lintualueiden sekä niihin välittömästi liittyvän maankäytön osalta.

Helsingissä 14. päivänä marraskuuta 2013
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Seppo Vuolanto
puheenjohtaja